

Egy „kiválósági központ” könyvtári tevékenysége: Collegium Budapest

Az itt közölt tanulmány nemzetközileg jegyzett és markánsan jelen lévő hazai intézmény bemutatására vállalkozik. Paradox módon a Collegium Budapest a szűkebb hazai tudós társadalom körein túl jószerivel ismeretlen. Ezért is adunk szívesen helyet az alábbi írásnak, amely egy kutatóintézetben folyó könyvtári tevékenységet az adott intézmény tágabb horizontú ismertetésével igyekszik megvilágítani. Nem marad el néhány partnerintézmény szolgáltatásának bemutatása sem.

Történeti áttekintés, szervezet, működés

Festői környezetben, a Mátyás-templom tözsomszedságában, a régi városháza falai között működő Collegium Budapest [1] a maga nemében az első Közép- és Kelet-Európában. E fórum ösmodellje a Princeton Egyetem keretében 1930 óta működő *Institute for Advanced Study* (ahol – nem mellesleg – Neumann János is dolgozott). Közvetlen előzményének a szintén princetoni mintára 1982-ben létrejött berlini *Wissenschaftskolleg* tekinthető. Wolf Lepenies, a Wissenschaftskolleg rektora feladatának tekintette a közép-kelet-európai régió bekapcsolását a nemzetközi együttműködésbe. Szervezőmunkájának köszönhetően 1991-ben a Collegium Budapest alapításához megnyerte támogatónak Németországot (Berlin városát, Baden-Württemberg tartományt), Ausztriát, Franciaországot, Hollandiát, Svájcot. Emellett jelentősen hozzájárult a működés finanszírozásához sok külföldi és magyar magánalapítvány is. Támogatta a szándékot a magyar szellemi életben kulcsszerepet játszó Kosáry Domokos, a Magyar Tudományos Akadémia volt elnöke. Szentháromság téri barokk épületét pedig a magyar kormány ajánlotta fel a nemzetközi tudósközösség számára. A szponzorokat képviselő Közgyűlés elnöke az első években Wolf Lepenies volt. E minőségben utóda 1998 szeptembere óta Roger Fauroux, a volt francia ipari miniszter. A Közgyűlés tagjai között szerepel többek között Granasztói György, Konrád György, Pokorni Zoltán is.

A Collegium Budapest rektora Klaniczay Gábor történész, akinek munkáját két állandó munkatárs (Permanent Fellow) segíti: Kornai János közgazdász és Szathmáry Eörs biológus. Tiszteletbeli tagok (Honorary Fellow) Kosáry Domokos történész és Vékás Lajos jogtudós, a Collegium Budapest el-

ső rektora (1992–1997). Az intézmény működtetésének és üzemeltetésének gondja kezdettől fogva Fred Girod titkár feladata. A Collegium Budapest ösztöndíjas rendszerben működik. Az ösztöndíjra benyújtott pályázatokat rendszeresen megvitatja a Tudományos Tanács, amelynek ajánlása alapján a rektor dönt a meghívásokról. A Collegium Budapestbe meghívást kaphat minden tudományág képviselője. Bár természettudományos laboratóriumot nem tud biztosítani, minden segítséget megad az ilyen jellegű egyéni kutatásokhoz, illetve az egymás közötti tudományos és intellektuális párbeszédhez.

1995-től az intézmény jogi státusa megváltozott: egyesületi formában működik. 1997-ben született a Magyar Köztársaság kormánya és a Collegium Budapest közötti megállapodás, amely a Collegiumot „nemzetközi intézménynek” ismeri el.

1997-ben a Collegium Budapest konferenciára hívott (Conference on European Centres of Excellence in Central and Eastern Europe) neves kutatókat és brüsszeli vezető szakembereket, ahol megszületett a „kiválósági központ” (*Centre d'excellence*) minősítés pályázati rendszerű odaítélése közép- és kelet-európai kutatóhelyek részére. A díjjal jelentős anyagi támogatás jár az Európai Uniótól. A Collegium Budapest elsőként nyerte el a kitüntető címet, majd nyomában – és támogatásával – öt magyar akadémiai kutatóhely is: e hat intézmény összesen egymilliárd forintnyi juttatásban részesül. A Collegium Budapest „szellemi atyja” Wolf Lepenies is előkelő minősítést kapott: Pokorni Zoltán oktatási minisztertől vehette át a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét a magyar tudományos élet nemzetközi kapcsolatai érdekében kifejtett tevékenységéért.

Amióta 1992 októberében az intézmény megnyitotta kapuit, több mint kétszáz ösztöndíjas tu-

dóst (Fellow) látott vendégül. Évente húsz-harminc ösztöndíjas tartózkodik itt rövidebb-hosszabb ideig vagy egy teljes akadémiai évre. A program két szinten szerveződik: a Collegium Budapest meghívott kutatói egyrészt saját kutatásaikat végzik az intézetben, másrészt minden évben egy-két központi, úgynevezett „fókusztema” köré kutatócsoportot hoznak létre (Focus Group), amelyek szervezője általában az állandó munkatársak köréből kerül ki. A kutatóknak legalább a fele mindig a szűkebb régióból, Közép-Kelet-Európából érkezik. A Collegium Budapest rendre meghív legalább hét ún. Junior Fellow-t, doktori disszertációja befejezésén dolgozó, pályakezdő kutatót. Közöttük évente általában két-három magyar található.

A budapesti tudósok pályázati lehetőségeivel kapcsolatban a Collegium Budapest kuratóriuma azt a döntést hozta, hogy tőlük csak a Junior Fellow kategóriában fogad el pályázatot. Az ő számukra létrehozott egy speciális ösztöndíjas kategóriát, az Associate Fellow státusát. Az egyes években kiemelt témák, illetve kutatócsoportok valamelyik vezetőjének meghívására a külföldi kutatókhoz társuló Associate Fellow tagjai felállásban megtarthatják budapesti munkahelyüket az ösztöndíj időtartama is.

A Collegium Budapest számítógépes ellátottsága megfelel a modern követelményeknek. Minden ösztöndíjas saját számítógépén dolgozhat irodájában kedvenc szoftvereivel; a leggyakoribb konfiguráció ezeken a gépeken a Microsoft Office 2000, míg a központi szerverek többsége Linuxszal fut. Az asztali gépek zöme PC, felszereltségük lépést tart a technikai fejlődéssel (Pentium II és III), de Macintosh számítógépek is vannak. A hálózatot összefogó stabil szerverplatform, szélessávú internet-hozzáférés (7+1 Mbit/s-os ADSL) és az intézet által kínált telefonos internetszolgáltatás biztosítja az ösztöndíjasok zavartalan online kapcsolatát.

Focus group. Public lecture. Fellow seminar

Az 1993–94-es és 1997–98-as akadémiai évben Kornai János szervezett kutatócsoportot nyugat-európai, közép-kelet-európai, valamint amerikai közgazdászok, szociológusok és politológusok részvételével. Fókusztemájának címei: *Átmenet a tervgazdálkodásból a piacgazdaságba* és *A politika és gazdaságpolitika kölcsönhatásai a volt szocialista gazdaságokban*. Az 1995–96-os év a *Politikai pszichológia a posztkommunista korszakban* téma köré szerveződött, az üléseken az interdiszciplinaritás jegyében pszichológusok, szociológusok, történészek és közgazdászok dolgoztak együtt. Az 1994–95. és 1996–97. akadémiai év

témái *Evolúcióbíológia és rokon témák*, továbbá *Nyelv és evolúció*. Mindkét csoportot Szathmáry Eörs vezette, és – a Snow-féle „két kultúra”, a természet- és társadalomtudomány válaszfalait ledöntve – az izgalmas témaköröket elméleti biológusok, tudománytörténészek, matematikusok, nyelvészek és elméleti fizikusok közösen vitatták meg. 1998–99-ben az egyik téma az *Intézményrendszerek az új demokráciákban* volt, az első olyan projekt, amelyet az Európai Unió is támogatott. A másik téma ugyanekkor *Kép és képiség* címen futott. Neves művészettörténészek, filozófusok és művészek egész sora szerepelt benne. Az 1999–2000. év két fókusztemája: *A biológiai mozgás eredete* és *Humán tudományok története összehasonlító nézőpontból*.

A Collegium Budapest ösztöndíjas kutatói ittlétük alatt előadásban (Public Lecture) vagy szemináriumon (Fellow Seminar) mutatják be kutatásaik problémáit és eredményeit, amelyeken a megfelelő tudományterület hazai képviselői is rendszeresen részt vesznek. Számos hosszú távú nemzetközi kooperáció született már e fórumokon. Az intézet rendszeresen meghív vendégelőadókat, neves magyar és külföldi tudósokat, hogy szélesebb közönség számára tartsanak nyilvános előadást. Ezeket a rendezvényeket egészítik ki a különböző konferenciák és kulturális rendezvények.

Fontos esemény volt még az idén az őszi tanévnyitás előtt: átadták a Várnegyedben a Collegium Budapest ösztöndíjas tudósainak szállást adó vendégházat, amely *Raoul Wallenberg* nevét viseli. Az építkezés költségeit a svéd Wallenberg Alapítvány biztosította.

A Collegium Budapest könyvtári szolgáltatásai

A könyvtár feladata a Collegium Budapest ösztöndíjasainak könyvtári ellátása, ami magában foglalja a helyben olvasást (10-féle idegen nyelvű napilap, 83-féle folyóirat), kölcsönzést, *könyvtárközi kölcsönzést*, valamint a könyvtári tájékoztatást. (Már itt jelzem, hogy e dolgozatban a szolgáltatásunk döntő elemét jelentő könyvtárközi kölcsönzésre fogok koncentrálni.) Gyűjteményünk szabadpolcos rendszerű, a könyvek ETO- és Cutterjelzettel vannak ellátva. A jelenlegi állomány 7000 kötet, javarészt általános referenzsmű és alapmonográfia. A dokumentumok nyelve elsősorban angol, másodsorban német, harmadsorban francia. A könyvtárban – a sajátos helyi igényeknek megfelelően – az ETO–Cutter-elrendezésből fizikailag is ki van emelve két különgyűjtemény: a *Fellow Library* (ösztöndíjasok publikációi) és a *Books on Hungary* (Magyarország történetét, kultúráját stb.

bemutató idegen nyelvű könyvek). A könyvtár számára a Walter de Gruyter kiadó, az Académie Française és a Kossuth Könyvkiadó adományozott jelentősebb értékben könyveket még az alapítás évében, 1992-ben. A beszerzés e formája azóta sem halt ki. A Collegium Budapest nem utasítja vissza, ha a volt, jelen és jövő ösztöndíjasok elsősorban saját publikációikat a könyvtárunknak ajándékozzák. (Ezzel persze megtartási és egyéb kötelezettségek járnak, az „ajándék” esetleges negatív velejárói, amelyek alááshatnak egy jól kigondolt hosszú távú beszerzési stratégiát; erre most nem térhetünk ki.)

Könyvtárunk kis méretéből adódóan a kutatói kérések javát más könyvtárból kell kielégítenünk. Elsősorban a hazai könyvtári hálózat szolgáltatásaira kell támaszkodnunk. A Collegium Budapest tudósi gárdája jelentős haszonélvezője a könyvtárközi kölcsönzésnek, a hazai könyvtári együttműködés eminens példájának, amiben számtalan könyvtáros kolléga önzetlensége és segítőkészsége is megnyilvánul. Mivel a Collegium Budapest egyik kutatási jellegzetessége, a *fókusztema* és az egyes kutatók kutatási területe évenként változó, a könyvtárközi kérések is évente változó tudományterületekről kerülnek ki.

A lelőhely-megállapításnál mi is a jól ismert forrásokra támaszkodunk. A Magyarországon megjelent kiadványok lelőhelyének felkutatása az 1801–1952 közötti időszakra a Könyvek Központi Katalógusából (KKK), majd az OSZK katalógusából történik. A külföldön megjelent könyvek a kérések nagyobb hányadát teszik ki. Lelelőhelyük megállapításában szintén a KKK segít, általában telefonon keresztül. A KKK a magyar könyvtárak által beküldött bejelentéseket dolgozza fel hagyományos cédulakatalógus formájában. Sajnos az utóbbi években megcsappant a jelentő könyvtárak száma: vannak olyanok is, amelyeknek nincs weben elérhető OPAC-juk, mégsem jelentenek a központi katalógusnak. A nyilvántartás említett hiányai visszavetnek mindannyiunk munkáját, és nem segítik elő a hatékony dokumentumkeresést.

Folyóiratok lokalizálásához elsődlegesen a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusára (KFKK) támaszkodunk, amely a magyar könyvtárak által bejelentett adatok alapján gondozza az időszaki kiadványok adatbázisát [2].

Ezenkívül használjuk az 1986 óta épülő és már a weben is hozzáférhető IKB Adatbázist (Időszaki Kiadványok Bibliográfiája – Magyar Periodika Adatbázis), amely tartalmazza a Magyarországon kiadott és az OSZK-ba köteles példányként beszerzett periodikumok bibliográfiai és közhasznú adatait. Az IKB Adatbázis hasznosságát számunkra erősíti az a körülmény, hogy oda egyre bővülő mértékben felveszik más kiadványtípusok

tételeit is: pl. nem szakosodott cím-, adat- és névtárak, intézményi beszámolók, jelentések, kiadói katalógusok, sajtószemlék, műsor- és programfüzetek.

A magyar könyvtárak közötti kooperáció érdekében 1998-ban megtörtént a Collegium Budapest külföldi folyóirat-állományának bejelentése az OSZK KFKK-hoz. Négy folyóiratról könyvtárunk egyedüli bejelentő Magyarországon (*La lettre de l'ANVIE, Journal of Mathematical Biology, Trends in Cognitive Science, Bulletin of Mathematical Biology*), ami azt jelenti, hogy saját könyvtári kóddal (B 2333) rendelkezünk.

A keresésnél az elektronikus források használata ma már meghatározó. Az OSZK Nektár nevű rendszere, az Akadémiai Könyvtár Aleph-katalógusában elérhető mintegy 200 ezer, a nemzetközi címleírás legmagasabb szintjét tükröző rekord és egyéb, portálon keresztül elérhető hazai online katalógus és [www.keresofelulet](http://www.keresofelulet.hu) (Hunopac, Közelkat), valamint az integrált rendszerek több közös katalógusa (Vocal, Tinlib stb.) nagyban segíti az itthoni tájékozódást. Forrásaink között említést érdemel még az Országos Dokumentumellátó Rendszer (ODR) lelőhely-adatbázisa.

Külföldi lelőhelykeresésnél, vagy akár bibliográfiai adatok ellenőrzésére és kiegészítésére hasonlóképpen sűrűn fordulunk a nagy online katalógusokhoz: Opac97 (British Library), Bn-Opale (Le Catalogue de la Bibliothèque National de France), Locis (The Library of Congress Online Catalog), Dracom (Data Research Associates), Melvyl Catalog Database (University of California's Melvyl Library System), Uncover Service (The Article Access and Delivery Solution). Megjegyzendő, hogy még ma is – a webfelület dominanciája ellenére –, és még e jeles források között is tapasztalatunk szerint az igazán hatékony keresést inkább telnetes belépéssel lehet végrehajtani.

A könyvtárközi kölcsönzésről

A többéves tapasztalat és statisztika azt mutatja, hogy a kutatók által belföldről kért könyvek döntő többsége, kb. 80%-a megvan a budapesti könyvtárakban. Ez a tény mindenképpen megkönnyíti a munkánkat. A Collegium Budapest irodalommal való ellátása ezért döntően ezektől az intézményektől függ. A legtöbbet igénybe vett kölcsönző könyvtárak: MTA Könyvtára, Egyetemi Könyvtár, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Közép-európai Egyetem Könyvtára, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem könyvtára, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem könyvtára, Semmelweis Egyetem könyvtára, de rajtuk kívül kb. 40 felsőoktatási, intézeti és

tanszéki könyvtárral rendszeres a kapcsolat. A Budapesten található könyvek nagy részét két-három munkanapon belül meg lehet szerezni, ha nincsenek kikölcsönözve, de élünk az előjegyzés lehetőségével is. A vidéki könyvtárakból átlagosan két hét alatt érkezik be a könyv, ha postán kértük, de a legtöbb könyvtár e-mailben megírt kérést is fogad. Főbb vidéki partnereink a felsőoktatási intézmények könyvtárai, így a Szegedi Tudományegyetem könyvtára, a Debreceni Egyetem könyvtára, a Pécsi Tudományegyetem Könyvtára.

A hazai könyvtárközi kölcsönzést jelenleg a 19/1981(XII.8) sz. MM-rendelet szabályozza, amely szerint a könyvek könyvtárközi kölcsönzésének időtartama általában harminc nap, speciális – például múlt századi – kiadványoké tizenöt nap. A kölcsönadó könyvtár ettől eltérő, hosszabb vagy rövidebb határidőt is megállapíthat. Azonban a kölcsönzés időtartama magában foglalja a postai szállítások időigényét is, így a kölcsönzött kiadvány használatára fordított „tisztá idő” kb. egy héttel csökkenhet. Természetesen indokolt esetben – ha a kutatónak szüksége van még rá, és a kölcsönadó könyvtárban nincs előjegyezve – lehet hosszabbítást kérni. A kutatónak külön felhívjuk a figyelmét, és az átadott könyvön is jelezzük a kölcsönzési határidőt. Ennek a lépésnek a jelentősége megnő, ha éppen külföldi könyvről van szó, amelynek a kölcsönzési ideje általában kettő-négy hét, és nem hosszabbítható.

A külföldi rendelés esetében a várakozási időt leginkább az befolyásolja, hogy melyik országból kell beszerezni a dokumentumot. Angliából és Németországból gyorsabban (10-15 nap), míg a tengerentúlról lassabban (kb. 1 hónap) érkeznek meg a könyvek. Franciaországi „partnerkereső” próbálkozásaink nem jártak sikerrel. Érdekes módon viszont kiváló forrásra leltünk a francia nyelvű anyagokra vonatkozóan a DBI-LINK-ben, amelyet az 1978 óta létező berlini székhelyű Német Könyvtári Intézet működtet.

A német folyóiratcikkek lelőhelykereséséhez fő forrásunk a ZDB (Zeitschriftendatenbank), amely terjedelme és minősége révén nemzetközileg is kiemelkedő adatbázis, és alapul szolgál a két korszerű dokumentumigénylő és -szolgáltató rendszer, a DBI-LINK és a SUBITO kiépítéséhez is. A német és francia könyvek-monográfiák keresésére leginkább a Verbundkatalogot (VK) vesszük igénybe [3].

A Deutsches Bibliotheksinstitut szolgáltatása weben is elérhető (www.dbilink.de), de a belépéshez szükség van használói azonosító számra és jelszóra. A már említett ZDB-t és a Verbundkatalogot ezen a belépési ponton keresztül használjuk, de itt egyéb adatbázisok is elérhetők: pl. a Berlin OPAC vagy a British Library Serials. Ha a megtalált dokumentumot kölcsönözni szeretnénk,

a lelőhelykódra rálépve jutunk részletes információhoz, ugyanis ki lehet választani a könyvtári kód alapján, honnan küldjük a dokumentumot. A könyvtárközi kölcsönzési díj 12–15 DEM (1500–2000 Ft) között van kötetenként, a másolat ára pedig 12 DEM (1500 Ft) körül (20 oldalig, minden további oldal 0,50 DEM), de ez tagkönyvtáranként változó lehet. Ezenkívül a belépő felhasználót még csekély vonalhasználati díj is terheli. Csupán az összehasonlítás kedvéért: egy másik partnerünk, a British Library Document Supply Centre (BLDSC) egy kötet kölcsönzéséért csaknem 5300 Ft-ot, egy másolatért pedig 3000 Ft-ot fizettet.

Mint ismeretes, a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés a Kiadványok Egyetemes Hozzáférhetőségének (UAP) elvén alapszik, és az IFLA által megfogalmazott irányelvek működtetik [4]. A nemzetközi szolgáltatás meglehetősen költség- és munkaigényes. Nem véletlen tehát, hogy a könyvtárközi kölcsönzés díjazása a szolgáltatás egyik alapkérdése. Egyes országok rendszere és gyakorlata között nagy eltérés mutatkozik. A skandináv könyvtárakban és Hollandiában a kölcsönzés a belföldi használó számára ingyenes. A francia és az olasz könyvtárak nem fizetnek postaköltséget. Nagy-Britanniában a BLDSC tarifája 2000 áprilisától minden kölcsönzött kötetre 12,50 GBP (5300 Ft), folyóiratcikk-másolatra 7,25 GBP (3000 Ft). A kölcsönzés és másolatszolgáltatás díja magában foglalja a copyrightdíjat. Az átlagos kölcsönzési díj Európában 500–2500 Ft körül ingadozik kötetenként. A díjak egyes országokon belül könyvtáranként is változnak. A könyvtárak nagy része preferálja a nemzetközi postakupont. A nemzetközi kupon mellett a legáltalánosabb fizetési mód a csekk, számlaküldés, előre megváltott térítvények és bankátutalás.

A nagy szolgáltatók általában előre átutalt letéti összeg alapján szolgáltatnak: a Collegium Budapest könyvtára is ilyen kapcsolatban van a BLDSC-vel [5].

A dokumentumellátó központ a dokumentumok iránti igényeket a Boston Spa-i adatbázisokból elégíti ki a regisztrált ügyfeleknek. Egy külön ugrópont (link) gondoskodik a regisztrálatlan megrendelők folyóiratcikk- és konferenciaelőadás-másolati igényeinek kielégítéséről.

A BLDSC egyik általunk is használt kéréseleje az Automated Request Transmission (ART). A központ ARTEmailen is fogadja a könyvtárközi kéréseket, azonban ehhez a felhasználó könyvtárnak saját kóddal és jelszóval kell rendelkeznie. Az ARTEmailt meghatározott formai szabályok szerint kell megfogalmazni. A kérés elküldése után – általában egy-két órán belül – visszaigazolást kapunk. A kért dokumentum legfeljebb két héten belül megérkezik, ha éppen nincs egy másik kérés

könyvtárnál. Cikkek elküldésében is nagyon gyors a szolgáltatásuk, 3-14 napon belül megérkezik a másolat. Az ARTEmail Replies Inray Transmission szolgáltatás keretében folyamatosan tájékoztatást nyújtanak, ami azt jelenti, hogy minden nap ugyanabban az időben visszajeleznek az egyes kérésekkel kapcsolatban.

A Collegium Budapest könyvtára közvetlenül küldi el és rendeli meg kutatói könyvtárközi kéréseit: elsősorban angol nyelvű vagy Nagy-Britanniában kiadott dokumentumokat a BLDSC-nek ARTE-mailen, a német nyelvű vagy a nyelvterületen kiadott műveket a DBI Linknek webes megrendelő formában. Kitűnő – ISO 9002 szintű – szolgáltatásban van részünk az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (OMIKK) kölcsönzési és másolatküldő szolgáltatási irodájától, ahonnan az olasz, spanyol és francia nyelvű könyveket rendeljük.

A kölcsönzési határidő körülbelül három hét, a díj 2000-ben 600 Ft/kötet, sürgős esetben 1500 Ft/kötet. Az OMIKK cikkmásolatokat kereskedelmi dokumentumszolgáltatóktól is beszerez, ennek ára 2000-ben átlag 15 USD. Kelet-európai és szláv (orosz, lengyel, szlovák stb.) kéréseinkkel – legyen akár könyv, akár másolat – az Országos Széchényi Könyvtár KKK osztályához fordulunk. A kutatóknak időnként szükségük van disszertációkra, tudományos minősítésű dolgozatokra: ilyenkor az adott egyetemhez fordulunk, illetve kandidátusi és nagydoktori disszertáció esetében az Akadémiai Könyvtárhoz. Külföldidisszertáció-igénynél – a könyvtárközi kölcsönzés ekkor szóba se jöhet – másolatot rendelünk. A kollégák által is ismert módon az amerikai egyetemi disszertációk másolatát a Bell and Howell céghez tartozó, Ann Arbor, Michigan székhelyű legendás UMI-től (University Microfilms International) rendeljük meg. Normál áron a másolat körülbelül 60 USD-ba kerül. (A könyvtárközi kölcsönzési és másolási díjak nem a Collegium Budapest könyvtárának költségvetését, hanem a kutatók kutatási keretösszegét terhelik.)

A statisztikai adatokból kiviláglik, hogy a teljesített belföldi könyvtárközi kérések négy akadémiai évben – 1995–96 és 1998–99 között – az összes leadott kérés jelentős hányadát, 72, 75, 81, illetve 76%-át teszik ki. A külföldről bekért dokumentumok zöme a BLAISE-től [6], a British Library online szolgáltatásától és a DBI-LINK-től érkezik be. A könyvtárunk által teljesített kérések aránya az összes kérés arányában 1995–96-ban 94%, 1996–97-ben és 1997–98-ban 97%, 1998–99-ben pedig 98% volt a kutatók nagy megelégedésére.

A Collegium Budapest vezetése és könyvtárának munkatársai gyakran megvitatják a fejlesztés perspektíváit. Elsőrendű célunk a jelenlegi szolgáltatási színvonal fenntartása mellett a kicsi, de

erőteljes gyűjtemény országos kataszterbe való bekapcsolása, hálózati elérésének biztosítása. Ennek előfeltétele a lokális fájlban, nem szabványos formátumban és ad hoc leírással rögzített állomány retrospektív konverziójának elvégzése, amire a források remélhetőleg hamarosan meglesznek. Így mód nyílik arra, hogy a Collegium Budapest gyűjteménye transzparens módon láthatóvá váljék, és az önzetlen segítséget nyújtó hazai partnerek könyvtárak is a kölcsönösség jegyében könyvtárközi kéréssel hozzánk fordulhassanak (amire egyébként jelenleg is módjuk van).

Irodalom

- [1] A Collegium Budapest honlapjának címe: www.colbud.hu
- [2] Az OSZK első számítógépes katalógusa – és közismerten rendkívül népszerű szolgáltatása – a Nemzeti Periodika Adatbázis (NPA). Az 1980 előtti állományból hagyományos, 1981-től kezdve pedig számítógépes nyilvántartást vezet. 1993 óta folyamatosan CD-ROM formátumban is megjelenik, így a kereséshez alternatív elérést kínál.
- [3] Vizsgálati jelentés a DBI-ről. (Köln, 1997.5.13.) = Könyvtári Figyelő, 44. köt. 1. sz. 1998. p. 70–75.
- [4] Nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés: Alapelvek és végrehajtási irányelvek (1978) – jelentősen átdolgozott változat 1987. = Könyvtári Figyelő, 38. köt. 3. sz. 1992. p. 486–491.
- [5] A BLDSC – több névváltással – 1957 óta az Egyesült Királyság nemzetközi kölcsönzési és másolatküldő központja. Egy 1992-ben megfogalmazott ambíciózus stratégia szerint a British Library biztosítani akarja a világelsőséget a távoli felhasználók publikált dokumentumokkal való ellátásában. Ennek érdekében a BLDSC alapvető üzleti célja, hogy 2002–2003-ra 5,6 millióra, azaz az 1992–93-as 2,8 millióra a kétszeresére emelje a távoli felhasználóknak nyújtott dokumentumok számát. Marketingtérén a külföldi kérések arányát 25-ről 50%-ra kell növelni 2003-ig, különös tekintettel az észak-amerikai és európai közvetítőkre. (Bradbury, David: British Library Document Supply Centre strategy. The next ten years. = Interlending Documentum Supply, 21. köt. 3. sz. 1993. p. 7–11.)
- [6] Az OPAC97, a BL hét adatbázisának ingyenes katalógusa (URL: opac97.bl.uk) összesen 8,5 millió rekordot tartalmaz. E mellett a BLAISE, a British Library automatikus információszolgáltatása előfizetéses alapon működik. A 2000. év során viszont mindkét szolgáltatás átalakul. Az OPAC97 helyébe lép a British Library Public Catalog (BLPC) kibővített szolgáltatásokkal és immár 9,5 millió rekorddal (!). Ugyanakkor a BLAISE-t 22 év működés után felszámolják, és más online adatbázis-szolgáltatással fogják pótolni. E fejleményekről I. a British Library honlapját: www.bl.uk (Vö. Select, the newsletter of the National Bibliographic Service, 28. sz. 2000. Summer.)

Beérkezett: 2000. VIII. 7-én.

*It is information and knowledge that matters, not
the medium on which it's delivered. Internet,
Intranet, CD-ROM...
... If we can simply have it in one place.*

information management

IRIS 5

- Organise and Distribute commercially available information from CD-ROM, Intranet or Internet and Web Applications (i.e. SilverPlatter ERL; Dialog@Site)
- 100% CD-ROM to Hard Disk Caching
- Application Publishing to the Web
- Deliver information worldwide utilising Thin-client/Server Technology
- Maintenance made easy with supplied Wizards (IRIS Genie)
- Generate Usage Reports and send them by e-mail directly from IRIS
- Web Interface for Intranet or Internet that can be modified with supplied HTML Editor to represent your brand image.
- Scalable Access Security on user and application level

document management

- Capture and organise documents from any source
- Scan Documents (with/without or partial OCR), Microfilm, Microfiche, Fax, COLD
- Save Word, Excel, HTML files directly from into the Document Management system (supports over 200 different industry standard file formats) using DDE and OLE technology
- Retrieve documents fast (Browse, Variable Query Search; Full text search)
- Web Interface for Intranet and Internet with streaming technology to deliver large documents instantly
- Scalable Access Security on user and document level
- Create Self-contained CD-ROM or virtual IRIS 5 CD-ROM with your documents.

Info Technology Supply Ltd.

Talbot House, 204-226 Imperial Drive,
Harrow, Middlesex, HA2 7HH,
United Kingdom.
Tel: +44 (0) 208 429 3970, +44 (0) 208 429 3034
Fax: +44 (0) 208 429 3642

<http://www.itsltduk.com>

for more info, email: info@itsltduk.com

InfoWare CD/HD™, InfoWare Application Server™, IRIS™ are trademarks of Info Technology Supply Ltd. All other products mentioned are registered trademarks or trademarks of their respective companies.